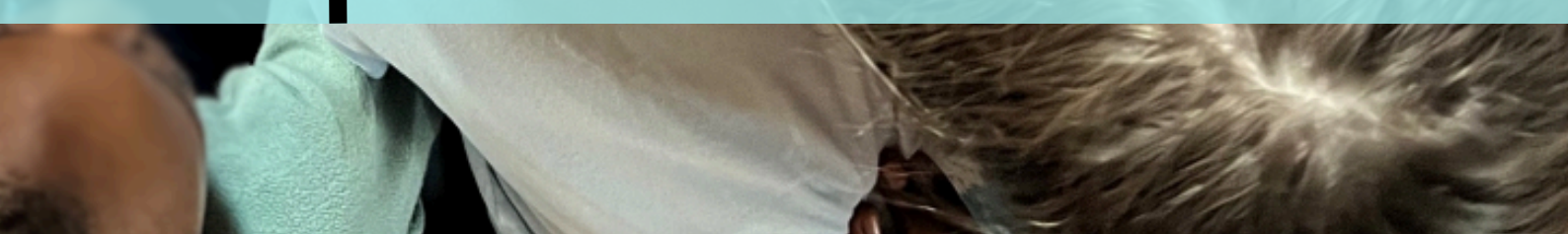

VÄGLEDNING

För mottagandet av
nyanlända barn i familj

Ett verktyg för kommuner i mottagandet av nyanlända barn i familj

Denna vägledning ger stöd för att skapa goda livsvillkor för nyanlända barn och deras familjer genom att belysa risk- och skyddsfaktorer som påverkar barns hälsa, trygghet och utveckling. Syftet är att främja ett systematiskt och barnrättsbaserat arbetssätt, där risk- och skyddsfaktorer identifieras, följs upp och används som grund för planering och samverkan mellan olika verksamheter.

Vägledningen är en forskningsbaserad produkt som är en del av arbetet i projekten Barn i familj och Nya hem, trygga barn, som har drivits i Kristianstads kommun under 2024–2025. Projekten har finansierats av Länsstyrelsen Skåne och Länsstyrelserna.

Till vägledningen finns två tillhörande rapporter Barn i familj. I rapporterna delas risk- och skyddsfaktorerna in i sju kategorier, som också organiserar denna checklista. Kategorierna är mottagandesstruktur, hälsa, socioekonomi, familj, fritid, skola och främmandeskap.

Hur kan man använda vägledningen?

Vägledningen kan användas inför eller i mottagandet av nyanlända barn i familj. Tanken är att genom att reflektera kring listans olika frågor upptäcka eventuella lokala riskfaktorer och att säkerställa skyddsfaktorer.

Genom att gå igenom punkterna på listan kan en kommun, utifrån sina egna förutsättningar, göra en översyn och se vilka områden i mottagandet som behöver prioriteras. Det kan handla om att ta bort eller försvaga riskfaktorer eller att stärka skyddsfaktorer som kompenserar. En kommun behöver inte ha ett aktivt mottagande för att kunna använda vägledningen.

Målgruppen i framtagandet har varit nyanlända barnfamiljer. Det utesluter dock inte att listan används i arbete med en större målgrupp, såsom asylsökande, ensamkommande barn eller familjer som har varit i Sverige en längre period.

Anpassa efter lokala förutsättningar

Mottagandet av nyanlända barn i familj varierar mellan Sveriges kommuner och involverar olika yrkesroller och verksamhetsområden. Därför är inte alla punkter i listan lika relevanta för alla användare.

Alla punkter behöver inte vara det första målet vid användning av vägledningen. Den kan användas både i ett bredare, mer omfattande perspektiv och i ett smalare, mer avgränsat perspektiv, beroende på lokala behov och förutsättningar.

Så här använder du vägledningen

Varje fråga i vägledningen kommer ur en identifierad risk- eller skyddsfaktor. För att få bäst förståelse för kategorierna rekommenderas att du tar del av den inspelade presentationen eller en av de tillhörande rapporterna som beskriver dessa faktorer mer ingående.

Vägledningen kan användas:

- Enskilt, för egen reflektion.
- I arbetsgrupp, för gemensam analys och diskussion.
- I bredare samverkan inom kommunen, för att skapa gemensamma arbetssätt.

Huvudfrågorna är ja- eller nej-frågor, medan underfrågorna ger stöd för djupare reflektion.

Fördjupad förståelse

Om du har laddat ner och sparat denna vägledning och den första tillhörande rapporten i samma mapp och öppnar dokumenten med Adobe program, kommer vissa rubriker och frågor också att vara klickbara. Det innebär att du kan klicka på en rubrik eller fråga du är extra nyfiken på och automatiskt flyttas till det avsnitt i rapporten som ligger till grund för just den delen av checklistan.

Vad betyder de olika färgerna?

Vägledningen kan användas både inför och under mottagandet av nyanlända barn i familj.

Blå färg

Strategisk nivå / Inför mottagandet
Långsiktigt arbete, planering och struktur

Gul/orange färg

Operativ nivå/Under mottagandet
Praktiskt arbete och kontakt med familjen

Både blå och gul

Grundfrågan klassas som blå (strategisk)
Underfrågorna markeras med färgade linjer som visar kategori

Viktiga påminnelser
Tips på metoder och metodmaterial som kan användas i arbetet

Mottagandestruktur

Har vi en upparbetad struktur kopplat till interna och externa resurser vid behov av förstärkt stöd?

Praktiskt stöd

Får familjerna som kommer vägledning och praktiskt stöd?

Tips! Barnombudsmannens rekommendationer för samtal med barn och unga

Tips! Rädda Barnens digitala verktyg i Snacka tryggt

Gemensam bild

Har vi skrivna rutiner för mottagandet av nyanlända barn i familj?

Har vi en gemensam bild av målen med vårt arbete och våra tillvägagångssätt?
Är de centrala rollerna i mottagandet tydligt definierade i relation till ansvar, mandat etc?

Gör vi en bedömning av huruvida detta samtal kan ske enskilt utifrån ålder och mognad?

Samtal med barn

Finns det något tillfälle i mottagandet för barn att fritt uttrycka sina behov och ställa frågor? Inte bara spontant i samtal med familjen utan i ett möte som är planerat specifikt för att inhämta barnets perspektiv och bedöma deras behov.

Känner vi trygghet i att hålla samtal med barn och bedöma deras behov?
Behöver vi någon kompetensutveckling eller kan vi samverka med andra som har kompetensen?

Uppföljning

Har vi en uppföljning av både barn och vuxna som är regelbunden med liknande struktur för alla?

Vid arbete med mål och planer, finns det även sådana för barnen separat?
Är det vid noterat behov eller systematiskt för alla barn?

Interkulturell kompetens

Finns det interkulturell kompetens i vårt mottagande?

Vad vet vi om de nyanlända barnfamiljer som har bosatt sig själva i kommunen?
Hur får vi information om vilka det är?
Hur kan vi ta reda på vilka behov de självbosatta barnen har?

I vilken form? Behöver någon interkulturell kunskap eller kompetens stärkas hos oss eller bredare i förvaltningen/kommunen?

Självbosatta familjer

Inkluderar vi nyanlända självbosatta barn i vårt mottagande?

Erbjuds de självbosatta familjerna något stöd?
Vilka kompensatoriska insatser har vi för barn som inte är inkluderade i vårt ordinarie mottagande?
Finns det behov och möjlighet att utveckla stödet?

Målgruppsanpassad verksamhet

Involverar vi målgruppen i utveckling av insatser och annan verksamhet för nyanlända familjer?

Finns det samverkansmöjligheter som vi inte har utnyttjat inom kommunen eller med civilsamhället?

Hur tar vi reda på behov och möjligheter?
Finns det sätt att samverka med målgruppen som vi inte har utnyttjat?

Samverkan

Är samverkan tydlig för de delar av kommunen som har ett ansvar i mottagandet?

Strategisk

Operativ

Hälsa

Har någon frågat barnen hur de mår i situationen?
Behöver den andra föräldern något stöd?

Barnperspektiv när en förälder är sjuk

Jobbar vi med barnperspektivet om en förälder är sjuk?

Vem som lämpligast ställer sådana frågor och när avgörs vid planering av samtal med barn, se förra sidan

Fråga barnen

Har någon frågat barnen hur de mår fysiskt och psykiskt?

Hur kan vi stötta föräldrarna i att företräda sina barns rättigheter om barnen lever med funktionsvariation?
Behöver föräldrarna information om rättigheter i Sverige kopplat till funktionsvariationer?
Kan vi hänvisa och motivera föräldrarna att ta del av föräldraskapsstöd?

Tycker barnen att de har någon de kan vända sig till om det behövs?

Funktionsvariation

Finns en rutin för mottagandet av nyanlända som lever med funktionsvariationer?

Hur säkerställer vi att kontakten med mödravården och BVC fungerar inklusive för ofödda barn?

Samverkar vi vid behov med individ- och familjeomsorg inför och under mottagande av nyanlända som lever med funktionsvariationer?
Kan denna samverkan påbörjas eller utvecklas på något sätt?

Familjens kontakt med vården

Om det finns kontakt med sjukvården, ställer vi frågor om hur den fungerar för familjen?

Hur kan vi komplettera den information som föräldrarna får i samhällsorienteringen?

Om ett barn är sjukt, hur upplever barnet och föräldrarna kontakten med hälso- och sjukvård?
Behöver frågor eller oro ang. den kontakten bemötas?

Hälsoinformation

Får föräldrarna ta del av tillräcklig information om hälsa och sjukvård som förmedlas på ett målgruppsanpassat sätt?

Tips! Väger vidare samtalsgrupp om psykosocial hälsa

Finns det tecken på bristande förmåga att få tillgång till, förstå och använda information om hälso- och sjukvård? Kan vi stötta med information eller hänvisa till annat stöd?

Har vi i eller kan vi utveckla samverkan med regionen?

Psykosocial hälsa

Finns en rutin vid tecken på psykisk ohälsa hos någon familjemedlem?

Finns det tecken på att en familjemedlem inte mår bra psykiskt?
Nämner någon händelser som kan ha varit traumatiska?

Vad finns det för förebyggande eller hälsofrämjande insatser vi kan lotsa till?

Strategisk

Operativ

Socioekonomi

Strukturer för skyddsfaktorer

Har vi en övergripande strategi för att undvika placering av nyanlända barnfamiljer i utsatta områden eller trångbott?

Kan vi samverka med allmännyttan för att utveckla dessa möjligheter?
Bidrar ägandedirektiven till minskad segregation?

Inför placering

Gör vi en analys av följderna av att placera familjen i ett utsatt område eller i ett hem som blir trångbott?

Om familjen placeras i ett utsatt område: vilka skyddsfaktorer behöver vi kompensera med?

Hyresavtal

Om inte, hur arbetar vi för att skapa förutsättningar för att kunna erbjuda det?

Erbjuder vi i första hand tillsvidarekontrakt?

Om det finns krav på att familjen ska flytta inom en viss period: jobbar vi tidigt med att förbereda dem på det och genom att stötta föräldrarna i att hitta ny bostad?

Stöd i privatekonomi

Finns information från budget- och skuldrådgivning med i kommunens mottagande?

Är temat en del av samhällsorienteringen?
Kan vi utveckla samverkan med budget och skuld för individ- eller gruppbaserat stöd och information?
Finns det möjlighet att ha informationen i dialogform där nyanlända kan få ställa frågor?

Sysselsättning

Är föräldrarna medvetna om vilket stöd de kan få av kommunen gällande arbetsmarknads-etablering eller studier?

Extern samverkan för sysselsättning

Har vi en etablerad samverkan med arbetsförmedlingen på strategisk och/eller individnivå?

Vilka utvecklingsmöjligheter ser vi?

Intern samverkan för sysselsättning

Har vi en etablerad samverkan med kommunens arbetsmarknadsenheter?

Vilka utvecklingsmöjligheter ser vi?

Strategiskt arbete för utsatta områden

Har vi ett strategiskt utvecklingsarbete för att stärka socialt utsatta områden?

Strategisk

Operativ

Familj

Berättar barn eller föräldrar att barnen ibland tolkar eller förklarar saker i möten med skola, vård etc?
Pratar vi med föräldrarna om vad deras språkinläring betyder för barnen?

Föräldrarnas språk

Erbjuder vi flexibla lösningar för att stödja föräldrarnas språkinläring? Exempelvis flexibel sfi och språkträningsplatser.

Finns det hinder för lärandet av språket som inte var omedelbart uppenbara? (t.ex. funktionsvariation som hörselskada). Vilka kontakter, om några, behöver tas då?

Äldre barn

Frågar vi de äldre barnen hur de upplever sin tillvaro? T.ex. ansvar hemma? Fritid?

Hur säkerställer vi att de äldre barnen får tillgång till det stöd som de behöver?

Ansvar

Kartlägger vi ansvarsfördelningen i familjerna?

Hur mycket och kring vad tar barnen i familjen ansvar?

Är det ett rimligt och åldersadekvat ansvar?
Ser vi skillnader mellan döttrars och söners ansvar?
Följer alla barn med på aktiviteter?

Separation från familjemedlem

Frågar vi familjen om de har separerats från en familjemedlem?

Erbjuds barn och föräldrar stöd i att hantera ovisshet och oro eller frågor om processen med familjeåterförening?

Tips! Vägar vidare samtalsgrupp för nyanlända föräldrar

Ensamstående förälder

Om familjen har en ensamstående förälder, frågar vi om hen har behov av extra stöd kopplat till föräldraskapet?

HBTQI och barn med funktionsvariation är speciellt utsatta i miljöer med hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld & förtryck

Finns det kompetens och trygghet i att upptäcka tecken på att flickor och pojkar utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck?

Om inte, vilka kan vi samverka med för att komplettera kompetensen? Behövs någon typ av kompetens- eller kunskapsförstärkning?

Har vi rutiner för arbetsgången om vi skulle fatta misstanke om problematik?

Våld i nära relation

Ställer vi frågor om utsatthet för våld i nära relation?

Har vi rutiner för arbetsgången om vi skulle fatta misstanke om problematik?

Föräldraskapsstöd

Arbetar vi strategiskt för att nå nyanlända med föräldrastöd?

Strategisk

Operativ

Fritid

Samverkan inom kommunen

Finns det samverkan med andra delar av kommunen för att underlätta att nyanlända barn får en meningsfull fritid?

Har vi en föreningslots i kommunen? Hur kan vi samverka med den?

Barnens intressen

Frågar vi barnen vad de har för intressen?

Hur tillgängliggör vi en variation av aktiviteter som kan passa olika barn?

Ekonomi

Informerar vi föräldrarna om den hjälp som finns att söka för att ha råd med barnens aktiviteter?

Hur stöttar vi föräldrarna med att ansöka?

Hjälp in

Kan någon vid behov följa med ett barn till en ny aktivitet?

Uppmuntras flickor och pojkar i samma utsträckning?

I familjen

Undersöker vi om barnen i familjen uppmuntras att utforska intressen och fritidsaktiviteter?

Finns det oro eller missuppfattningar hos föräldrarna som behöver bemötas? Finns det andra hinder såsom transport eller ekonomiska hinder?

Samverkan med civilsamhället

Finns det samverkan med civilsamhället för att underlätta att nyanlända barn får en meningsfull fritid?

Hur kan vi stötta civilsamhället så att de kan göra nyanlända barn delaktiga i deras aktiviteter?

Strategisk

Operativ

Skola

Förskola

Pratar vi med föräldrarna om vikten av och fördelarna med att nyttja förskola eller öppen förskola?

Hur motiverar vi föräldrarna att besöka öppna förskolan eller förskolan? Finns det någon oro eller missuppfattningar hos föräldrarna som vi kan prata om?

Barnens upplevelse av skolan

Frågar vi barnen hur de upplever sin skolgång?

Får barnen det stöd de behöver för sitt lärande?
Finns tecken på mobbning eller diskriminering/
rasism?
Upplever barnet att hen har stöd från kamrater och vuxna på skolan?

Äldre barn kan uppleva större hinder att komma in i skolan

Kommunikation

Pratar vi med föräldrar och barn om hur upplever kommunikationen med skolan? Finns det missförstånd eller oro som behöver adresseras?

Finns det missförstånd eller oro som behöver adresseras?

Läxhjälp

Uppmuntrar vi barn och föräldrar att ta del av den läxhjälp som finns?

Erbjuder civilsamhälle kompletterande läxhjälp?
Kan vi introducera barnen?

Samverkan

Upplever skolan att de räcker till i introduktionen av nyanlända elever och deras föräldrar?

Är introduktionen av nyanlända elever av lika god kvalitet på alla kommunens skolor?

Kan vi utveckla en kompletterande samverkan?

Delaktighet

Arbetar skolan strategiskt för att säkerställa effektiv kommunikation med nyanlända föräldrar?

Hur möjliggör vi delaktighet speciellt för de familjer som talar ett mindre språk?

Hur möjliggörs delaktighet vid t.ex. möten och utvecklingssamtal?

Strategisk

Operativ

Främmandeskap

Tillit & förtroende

Jobbar vi medvetet för att skapa tillit och förtroende i våra verksamheter?

Vilka delar av tillitsbyggande jobbar vi med och vilka kan vi komplettera med?

Tecken på bristande tillit

Vet vi vad vi ska göra om föräldrar eller barn uttrycker ett bristande förtroende för någon av kommunens verksamheter eller någon annan samhällsaktör?

Hur fångar vi upp det?

Finns det möjlighet att samverka med berörd aktör för att ge anpassad och dialogbaserad information till familjen eller i en större grupp?

Tips! Utbildning om barnkonventionen och nyanlända föräldrar

Min egen utgångspunkt

Har de som möter nyanlända funderat över sina egna uppfattningar om nyanlända familjers perspektiv?

T.ex. vad vet vi om uppfattningar och erfarenheter av skolsystemet, föräldraskapsstöd, föreningsliv, socialtjänst och myndigheters roll i samhället? Hur kan vi anpassa vår information så att den blir begriplig ur andra typer av förståelse än vår egen?

Behov av kompletterande information

Erbjuder vi målgruppen tillräcklig samhällsinformation?

Behöver vi komplettera samhällsorienteringen med någon information? Behöver något upprepas eller fördjupas? Behöver vi diskutera svåra frågor?

Tips! Förstå mig rätt - metod för att minska missförstånd

Tips! Barnombudsmannens rekommendationer för samtal med barn och unga

Diskriminering & rasism

Har kommunen ett kunskapshöjande och förebyggande arbete kopplat till diskriminering och rasism?

Är arbetet tillräckligt genomgripande?

Har vi sammanhang där vi diskuterar och problematiserar fördomar även mellan olika minoritetsgrupper?

Trygga möten

Skapar vi förutsättningar för att hålla trygga möten?

T.ex. var hålls mötet? Kan föräldrar och barn uttrycka sig fritt? Har vi funderat över mötets syfte i förhållande till behov av tolk? Hur ser maktbalansen ut? Är mötets syfte tydligt för alla deltagare? Säkerställer vi att viktig information förstås?

På vilket sätt kan vi arbeta för att stärka nätverket?

Finns det tecken på isolering och ensamhet?

Desinformation

Arbetar vi strategiskt för att motverka och bemöta desinformation kopplat till de kommunala verksamheterna?

Var är vi tillgängliga för att bemöta oro och frågor?

Sociala nätverk

Ställer vi frågor om det sociala nätverket?

Strategisk

Operativ

Förslag på metoder och material att använda

Utbildningsserie om barnkonventionen (Länsstyrelsen Skåne)

Denna utbildningsserie består av 6 kortfilmer med diskussionsfrågor och vänder sig särskilt till de som i sitt arbete möter föräldrar eller andra vårdnadshavare från länder med till exempel andra sociala, kulturella och religiösa normer. Utbildningen har tagits fram som ett komplement till metodmaterialet "Vägar vidare efter flykten".

Materialet hittar du [här](#)

Vägar vidare efter flykten (Partnerskap Skåne)

Vägar vidare samtalscirkelprogram är framtaget för att i grupp tala om frågor kopplade till psykosocial hälsa efter migration. Programmet kan genomföras i valfri verksamhet och utgår ifrån en filmserie, tillhörande diskussionsfrågor och övningar som öppnar för samtal.

Materialet hittar du [här](#)

Vägar vidare efter flykten – Föräldraskap (Partnerskap skåne)

Vägar vidare samtalscirkelprogram om föräldraskap i Sverige är ett bra komplement till de föräldraskapskurser eller samtalsgrupper som finns i Sveriges kommuner. Programmet kan genomföras i valfri verksamhet och utgår ifrån en filmserie, tillhörande diskussionsfrågor och övningar som öppnar för samtal. I gruppen kan utlandsfödda föräldrar resonera tillsammans om att vara förälder i Sverige.

Materialet hittar du [här](#)

Förstå mig rätt (Kunskapscentrum för jämlik vård)

Förstå mig rätt är en samtalsmetod för att minska missförstånd. Metoden har utvecklats för användning inom vården, men kan även användas i andra verksamheter. Den har t.ex. varit ett verktyg för informatörer i samhällsorienteringen för att säkerställa att informationen där har mottagits på rätt sätt.

Materialet hittar du [här](#)

Samtala med barn och unga (Barnombudsmannen)

En skrift med rekommendationer till de som möter barn i sin yrkesroll och som vill ta reda på ett barns vilja, åsikter, beskrivningar, berättelser, tankar, synpunkter eller perspektiv. Samtala med barn och unga har utarbetats av Barnombudsmannen inom ramen för ett samarbete med Migrationsverket och Linköpings universitet.

Skriften hittar du [här](#)

Snacka tryggt (Rädda barnen)

I Rädda Barnens koncept Snacka tryggt - om våld mot barn som riktar sig till vuxna och barn i skolan - finns ett digitalt verktyg med olika scenarion och övningar för svåra samtal med fiktiva barn. Bakom Snacka tryggt står Rädda Barnen och Barnafrid - nationellt centrum för kunskap om våld mot barn, vid Linköpings universitet.

Materialet hittar du [här](#)

Prata om rasism (Rädda Barnen)

Prata om rasism - en vägledning för vuxna visar hur vuxna kan prata med barn om rasism

Materialet hittar du [här](#)

Kristianstads
kommun

Checklista för mottagandet av nyanlända barn i familj

Arbete- och välfärdsförvaltningen, Kristianstads kommun